

ΙΣΤΟΡΙΑ Α ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΕΡΑΜΕΙΩΝ - Ενότητα 1.2 Μυκηναϊκός πολιτισμός

Τί; Είναι ο πρώτος μεγάλος ελληνικός πολιτισμός

Πότε; 1600-1100 π.Χ. (ύστερη εποχή του χαλκού)

Πού; Στην ηπειρωτική Ελλάδα

Γιατί λέγεται Μυκηναϊκός; Πήρε το όνομα από το σπουδαιότερο κέντρο του, τις **Μυκήνες**

(πολύχρυσος **Μυκήνη**, σύμφωνα με τα ομηρικά έπη)

Ο μυκηναϊκός πολιτισμός εντάσσεται στην ελληνική προϊστορία (ή πρωτο-ιστορία)

Η ΧΩΡΑ	Ποιοι δημιουργούν τον μυκηναϊκό πολιτισμό; Ελληνικά φύλα. Ονόματα: Αχαιοί, Δαναοί, Ίωνες, Αργείοι. Αυτά τα ελληνικά φύλα - πρώτα, παγίωσαν τις εγκαταστάσεις τους στην ηπειρωτική Ελλάδα - μετά: δέχτηκαν επιδράσεις των πολιτισμών του Αιγαίου (βλ. προηγ. Μάθημα) - μετά: εξαπλώθηκαν: Κρήτη, νησιά Αιγαίου, Μ. Ασία, Κύπρος, ανατολικές ακτές Μεσογείου.  Πού ήταν τα σπουδαιότερα κέντρα του μυκηναϊκού πολιτισμού: Ιδρύονταν σε περιοχές που επέτρεπαν την εποπτεία μεγάλης έκτασης. Συνήθως στα μεγάλα κέντρα υπήρχαν: (α) ανάκτορο (β) ισχυρή οχύρωση (τείχη). Πελοπόννησος: Στην Αργολίδα: Μυκήνες, Τίρυνθα, Άργος. Στη Μεσσηνία: Πύλος Στη Λακωνία: Αμύκλες Στερεά Ελλάδα: Στη Βοιωτία: Ορχομενός, Θήβα, Γλας. Αττική: Αθήνα, Μαραθώνας Θεσσαλία: Ιωλκός.
ΟΙ ΠΗΓΕΣ	Από πού μαθαίνουμε για τα μυκηναϊκά χρόνια; (1) Από τα ομηρικά έπη (Ιλιάδα, Οδύσσεια) Μέχρι τον περασμένο αιώνα πολλοί πίστευαν ότι τα γεγονότα και τα πρόσωπα που περιγράφονταν στα ομηρικά έπη ήταν φανταστικά.. (2) Αρχαιολογικές έρευνες. Ο Ερρίκος Σλήμαν (γερμανός έμπορος) έκανε τις πρώτες ανασκαφές στις Μυκήνες το 1876! Από τότε, πολλές αρχαιολογικές έρευνες σε πολλά μέρη της Ελλάδας έφεραν στο φως σπουδαία ευρήματα. ↓ (3) Αποκρυπτογράφηση της Γραμμικής Β' γραφής. Τι είναι η Γραμμική Β' ; είναι γραφή που χρησιμοποιήθηκε από εξειδικευμένους γραφείς στα μυκηναϊκά ανάκτορα. - Είναι συλλαβική γραφή (τα σύμβολά της αντιστοιχούν σε συλλαβές, όχι σε φθόγγους) - Αποδεικνύει τον ελληνικό χαρακτήρα του μυκηναϊκού πολιτισμού (γιατί τα σύμβολά της απεικονίζουν ελληνικές λέξεις – πρώιμη μορφή ελληνικής γλώσσας) Πού βρέθηκε; Σε πινακίδες (Πύλος, Κνωσός, Μυκήνες, Θήβα) Τι κείμενα είναι; Κυρίως λογιστικού περιεχομένου (κατάλογοι από αντικείμενα, περιουσιακά στοιχεία ηγεμόνων – εμπόρων). Υπάρχουν σ' αυτά ονόματα θεών. Δεν έχουμε κάποιο συνεχές κείμενο (π.χ. ένα λογοτεχνικό κείμενο) Ποιος κατάφερε να τη διαβάσει; Οι Μάικλ Βέντρικ και Τζων Τσάντγουικ, μόλις το 1952!!!!

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	- ως το 1600 π.Χ. (μεσοελλαδικός πολιτισμός). Κλειστή αγροτική οικονομία. - Μετά το 1600 π.Χ.: βάση των οικονομικών σχέσεων το εμπόριο. - Μετά το 1500 π.Χ.: Ανάπτυξη του εμπορίου, οδηγεί σε «έξοδο» προς το Αιγαίο. - Μαρτυρίες για την ανάπτυξη: μέγαρα, οχυρωμένες ακροπόλεις. - Μέγαρα (ανάκτορα): επίκεντρο των οικονομικών δραστηριοτήτων: Τομείς οικονομικής δράσης: γεωργία, κτηνοτροφία, εμπόριο, ναυτιλία, ειδικευμένοι τεχνίτες.																
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	<table border="1" data-bbox="308 947 1492 1653"> <tr> <td>Άνακτας:</td><td> Ηγεμόνας του ανακτόρου. Διαχειρίζεται τον πλούτο της περιοχής που εξουσιάζει. Είναι (α) πολιτικός αρχηγός (β) στρατιωτικός αρχηγός (γ) δικαστής (δ) θρησκευτικός αρχηγός. (Ωστόσο: δεν υπάρχει θεοκρατική οργάνωση, ούτε ισχυρό ιερατείο) </td></tr> <tr> <td>Αξιωματούχοι</td><td>Λααγέτες, επέτες, τελεστές βλ. προηγούμενη σελίδα, στην πολιτική οργάνωση</td></tr> <tr> <td>Ιερείς</td><td>κατέχουν ιδιαίτερη θέση στην κοινωνική ιεραρχία</td></tr> <tr> <td>Στρατός</td><td>αποτελείται από επαγγελματίες στρατιώτες</td></tr> <tr> <td>Γεωργοί, κτηνοτρόφοι</td><td>η πλειονότητα των υπηκόων</td></tr> <tr> <td>Ειδικευμένοι τεχνίτες</td><td>Μεγάλη ομάδα του πληθυσμού. Κεραμουργοί, χρυσοχόοι, ξυλουργοί, χαλκουργοί, ναυπηγοί, αρωματοποιοί, γιατροί</td></tr> <tr> <td>Έμποροι, ναυτικοί</td><td>Πολυπληθής ομάδα</td></tr> <tr> <td>Δούλοι</td><td>υπηρέτες που εργάζονται για όλους τους παραπάνω (άνακτα, αξιωματούχους, ιερείς, πολίτες)</td></tr> </table>	Άνακτας:	Ηγεμόνας του ανακτόρου. Διαχειρίζεται τον πλούτο της περιοχής που εξουσιάζει. Είναι (α) πολιτικός αρχηγός (β) στρατιωτικός αρχηγός (γ) δικαστής (δ) θρησκευτικός αρχηγός. (Ωστόσο: δεν υπάρχει θεοκρατική οργάνωση, ούτε ισχυρό ιερατείο)	Αξιωματούχοι	Λααγέτες, επέτες, τελεστές βλ. προηγούμενη σελίδα, στην πολιτική οργάνωση	Ιερείς	κατέχουν ιδιαίτερη θέση στην κοινωνική ιεραρχία	Στρατός	αποτελείται από επαγγελματίες στρατιώτες	Γεωργοί, κτηνοτρόφοι	η πλειονότητα των υπηκόων	Ειδικευμένοι τεχνίτες	Μεγάλη ομάδα του πληθυσμού. Κεραμουργοί, χρυσοχόοι, ξυλουργοί, χαλκουργοί, ναυπηγοί, αρωματοποιοί, γιατροί	Έμποροι, ναυτικοί	Πολυπληθής ομάδα	Δούλοι	υπηρέτες που εργάζονται για όλους τους παραπάνω (άνακτα, αξιωματούχους, ιερείς, πολίτες)
Άνακτας:	Ηγεμόνας του ανακτόρου. Διαχειρίζεται τον πλούτο της περιοχής που εξουσιάζει. Είναι (α) πολιτικός αρχηγός (β) στρατιωτικός αρχηγός (γ) δικαστής (δ) θρησκευτικός αρχηγός. (Ωστόσο: δεν υπάρχει θεοκρατική οργάνωση, ούτε ισχυρό ιερατείο)																
Αξιωματούχοι	Λααγέτες, επέτες, τελεστές βλ. προηγούμενη σελίδα, στην πολιτική οργάνωση																
Ιερείς	κατέχουν ιδιαίτερη θέση στην κοινωνική ιεραρχία																
Στρατός	αποτελείται από επαγγελματίες στρατιώτες																
Γεωργοί, κτηνοτρόφοι	η πλειονότητα των υπηκόων																
Ειδικευμένοι τεχνίτες	Μεγάλη ομάδα του πληθυσμού. Κεραμουργοί, χρυσοχόοι, ξυλουργοί, χαλκουργοί, ναυπηγοί, αρωματοποιοί, γιατροί																
Έμποροι, ναυτικοί	Πολυπληθής ομάδα																
Δούλοι	υπηρέτες που εργάζονται για όλους τους παραπάνω (άνακτα, αξιωματούχους, ιερείς, πολίτες)																
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	- ΔΕΝ έχουμε ένα, ενιαίο μυκηναϊκό κράτος (παρότι υπάρχει πολιτιστική συνοχή στον μυκηναϊκό κόσμο). - Πιθανόν είχαμε περισσότερα (4-5) «ομόσπονδα» κράτη, αντίστοιχα προς τα μεγάλα ανάκτορα (σε κάθε ανάκτορο αντιστοιχεί ένα κρατίδιο). - Πιθανόν τα μικρά αυτά κράτη ήταν υποτελή στις Μυκήνες (ανακτορικό κέντρο). Έχουμε λιγοστά στοιχεία για την οργάνωση των κρατών (από πινακίδες στα ανάκτορα της Πύλου). Τα άτομα που ασκούσαν την πολιτική εξουσία (κατά σειρά με βάση την ισχύ τους: 1. ΑΝΑΚΤΑΣ : Είναι ο ανώτατος άρχοντας. Κύριος του ανακτόρου. Απ' αυτόν πηγάζει κάθε εξουσία. 2. ΛΑΑΓΕΤΑΣ (<λαός+ηγούμεν). Τοπικός άρχοντας, διοικητής περιφερειών. Υποτελής στον άνακτα. 3. ΕΠΕΤΕΣ (<έπομαι = ακολουθώ): Ανήκαν στην τάξη των ευγενών. 4. ΤΕΛΕΣΤΕΣ (κατέχουν σημαντικές θέσεις στην περιφερειακή διοίκηση) 5. ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Επικεφαλής οποιασδήποτε ομάδας (π.χ. αρχιτεχνίτης) ΠΡΟΣΟΧΗ! Δεν έχει τη																

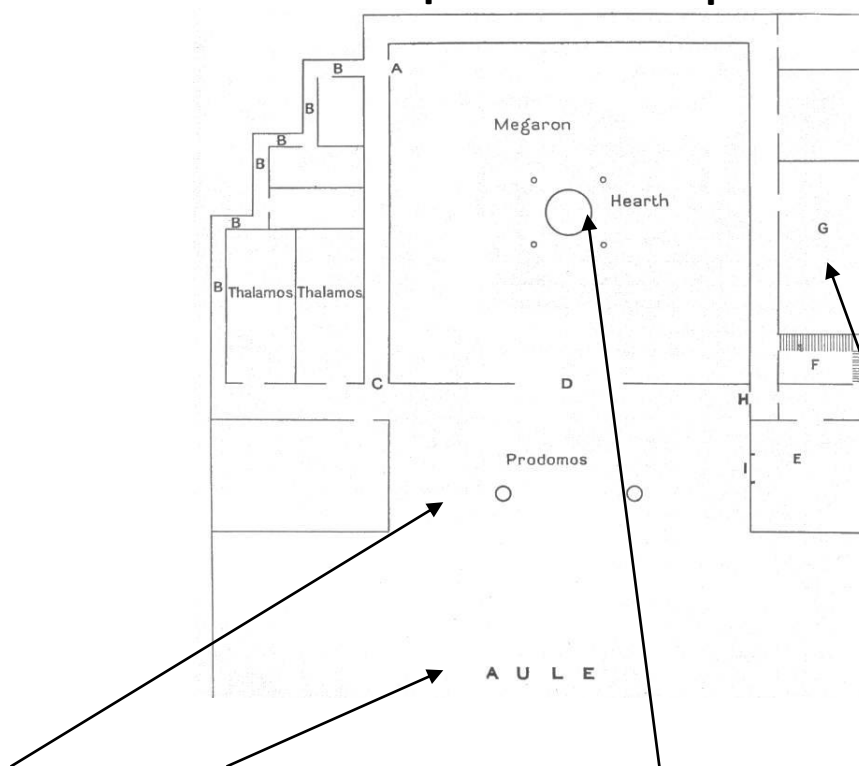
σημασία που απέκτησε αργότερα, στα ομηρικά χρόνια (βασιλείας)	
ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΟΥ ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	- Οι Μυκηναίοι στρέφονται στη θάλασσα, καθώς πηγή πλούτου τους ήταν το εμπόριο.
	τέλη 15 ^{ου} αι. → ΑΙΓΑΙΟ . Οι Μυκηναίοι κυριαρχούν στην Κρήτη (κυρίαρχη ως τότε στο Αιγαίο). Επιβάλλουν τη δική τους θαλασσοκρατορία στο Αιγαίο, εκτοπίζοντας τους Κρήτες. Μυκηναϊκές εγκαταστάσεις (οικισμοί) και εμπορικοί σταθμοί σε όλο το Αιγαίο.
	13 ^{ος} αι. → ΚΥΠΡΟΣ . Οι Μυκηναίοι αποικίζουν την Κύπρο (ως τότε ήταν στη σφαίρα επιρροής Φοινίκων, Αιγυπτίων) Εξελληνισμός Κύπρου. → ΦΟΙΝΙΚΗ, ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ, ΑΙΓΥΠΤΟΣ . Ιδρύουν παροικία, επεκτείνουν εμπόριο. → ΧΩΡΑ ΧΕΤΤΑΙΩΝ (σύμφωνα με χεττιτικές πηγές: «Αχιγιάβα» = πιθανόν Αχαιοί. Άλλοτε φιλικές σχέσεις, και άλλοτε εχθρικές (επιδρομές Αχαιών στη χώρα) → ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ . Ιταλία, Σικελία, Σαρδηνία, Ανατολική Ισπανία. Έχουν βρεθεί εκεί μυκηναϊκά προϊόντα.
	12 ^{ος} αι. → ΑΙΓΥΠΤΟΣ . «Αχαϊαβάσα». Πιθανόν είναι Μυκηναίοι που εισβάλλουν στην Αίγυπτο μαζί με τους λαούς της θάλασσας. → ΤΡΩΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ : Οι Μυκηναίοι στρέφονται προς τον Βορρά (Εύξεινος Πόντος: από εκεί προμηθεύονταν μέταλλα). Τρωικός πόλεμος. - Γιατί έγινε; Πιθανόν με αυτήν να επιδίωκαν έλεγχο των στενών του Ελλήσποντου. - Ποιοι συμμετείχαν; Η εκστρατεία είχε πανελλήνιο χαρακτήρα. Συμμετείχαν όλοι οι Έλληνες. - Πότε έγινε; Άλλοι υποστηρίζουν στα τέλη του 12^{ου} αι., άλλοι το 1184 π.Χ. (αρχή παρακμής) - Τι απέγινε; Οι Έλληνες επέστρεψαν στην πατρίδα τους (δεν βρίσκουμε μυκηναϊκή εγκατάσταση στην περιοχή της Τροίας)

ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΟΥ ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (από αρχές 12^{ου} αι. π.Χ.)	- Πότε συμβαίνει; Από τις αρχές του 12 ^{ου} αιώνα π.Χ. ΠΟΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΑΝ; (α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ. Οι επιδρομές των λαών της θάλασσας στην Ανατολική Μεσόγειο που έβλαψαν το μυκηναϊκό εμπόριο. - Το εμπόριο ήταν ο βασικός παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης των Μυκηναίων (βλ. προηγούμενο μάθημα). - Από αρχές 12 ^{ου} αιώνα δυσκολεύουν οι εμπορικές επαφές των Μυκηναίων με την ανατολή. - Γιατί; Οι λαοί της θάλασσας κάνουν επιδρομές στην Ανατολή → Καταστρέφουν το κράτος των Χετταίων → Επιθέσεις και καταστροφές σε Κύπρο, ανατ. Μεσόγειο, Αίγυπτο. Συνέπεια: οικονομική αποδυνάμωση των χωρών. (λεπτομέρεια: σ' αυτές συμμετείχαν και Αχαιοί...) → Δεν θίχτηκαν τα μυκηναϊκά κέντρα. Ωστόσο, καταστράφηκαν οι αγορές της ανατολής και τερματίστηκαν οι εμπορικές επαφές των Μυκηναίων Συνέπεια: κλονισμός οικονομίας των μυκηναϊκών ανακτόρων, παρακμή, διάλυση μυκηναϊκού κόσμου. (β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ: εσωτερικές διενέξεις, έριδες, συγκρούσεις στα μυκηναϊκά κέντρα.	
	λαοί της θάλασσας	
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	Πολιτιστική συνοχή: Παρότι υπάρχουν πολλά κρατίδια, στον μυκηναϊκό κόσμο υπάρχουν πολλά κοινά πολιτιστικά χαρακτηριστικά :	
	ΓΛΩΣΣΑ	Κοινή γλώσσα: πρώιμη μορφή της ελληνικής γλώσσας (πινακίδες Γραμμικής Β)
	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΔΟΞΑΣΙΕΣ	Κοινές δοξασίες: πρώτες λατρείες, πρώτα ονόματα των θεών που θα συνθέσουν το ελληνικό πάνθεον.
	ΥΛΙΚΟΣ ΒΙΟΣ	Ομοιομορφία στην ενδυμασία, τον καλλωπισμό, τα έργα τέχνης, τον πολεμικό εξοπλισμό, σε όλα τα σημεία εξάπλωσης των Μυκηναίων.
	ΜΥΚΗΝΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ Γενικά χαρακτηριστικά: (α) αυστηρή συγκρότηση (αντίθετα με μινωική) (β) οι περισσότεροι καλλιτέχνες εξαρτημένοι από τα ανάκτορα (εξυπηρετούν ανακτορικές ανάγκες)	
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ		ΑΚΡΟΠΟΛΕΙΣ-ΑΝΑΚΤΟΡΑ
- οικοδομούνται σε επιλεγμένες θέσεις - περιβάλλονται με ισχυρά τείχη (οχύρωση)		

			- Απλή δομή του ανακτόρου - Πυρήνας: ΜΕΓΑΡΟ = Πώς ήταν το μέγαρο: Ορθογώνιο, σε τρία μέρη: ΒΛ. ΣΧΕΔΙΟ
		ΘΟΛΩΤΟΙ ΤΑΦΟΙ	το σημαντικότερο επίτευγμα της αρχιτεκτονικής. χτισμένοι θάλαμοι σε σχήμα κυψέλης ΒΛ. ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ
ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ	ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ (διακοσμούσαν τα ανάκτορα) ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ		- φτιάχνονται από έμπειρους καλλιτέχνες - αρχικά ήταν επηρεασμένες από τις μινωικές (σκηές φύσης) - Αργότερα: περιορίζεται η μινωική επιρροή και έχουμε πολεμικές σκηές, κυνήγι, τελετουργίες (ενώ τα θέματα της φύσης περιορίζονται και γίνονται απλά διακοσμητικά)

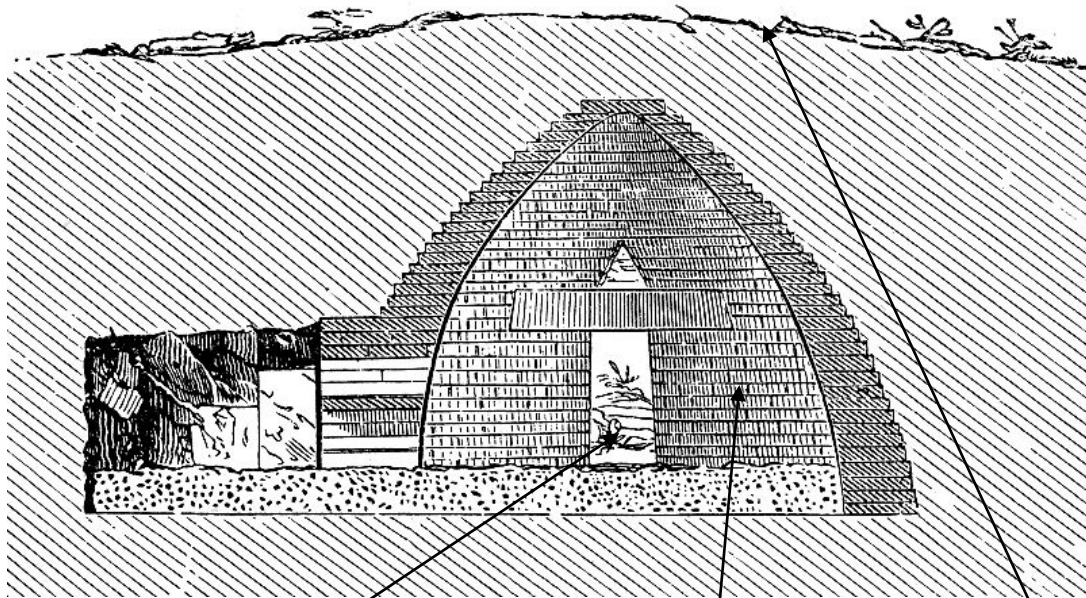
Το μυκηναϊκό καλλιτεχνικό ύφος διαμορφώθηκε από τις συνθήκες ζωής και τις αντιλήψεις των Μυκηναίων

Μυκηναϊκό ανάκτορο



ΠΡΟΔΟΜΟΣ	ΑΥΛΗ	ΚΥΡΙΩΣ ΜΕΓΑΡΟ	ΘΑΛΑΜΟΙ
προθάλαμος	ανοιχτός χώρος	χώρος που επικοινωνεί με μεγάλη αυλή: Στο κέντρο εστία, με τέσσερις κίονες που στηρίζουν τη στέγη. Εκεί πρέπει να ήταν ο θρόνος.	Τριγύρω από την κυρίως αίθουσα. (Κοιτώνες, χώροι για δούλους κλπ.)

ΘΟΛΩΤΟΣ ΤΑΦΟΣ



ΔΡΟΜΟΣ	ΕΙΣΟΔΟΣ	ΘΑΛΑΜΟΣ	ΤΥΜΒΟΣ
μακρύς χτισμένος διάδρομος που οδηγούσε στην είσοδο του τάφου	Ανοιγόταν σε μία πλευρά του θαλάμου. Είχε τριγωνική απόληξη	Χτισμένος εξ ολοκλήρου, σε σχήμα κυψέλης	Μετά την ταφή του νεκρού ο θόλος σκεπαζόταν με χώμα.